

Vist des de fora

Carles Santacana

EL DESAFIAMENT CATALÀ

Jaume Guillamet (ed.)
L'Avenç
198 pàgines. 16 euros

How many nations in Spain? es preguntava *The Times*, mentre un col·lega francès explicava el que batejava com "Le défi catalan". Un desafiament català que es produïa poques setmanes després de la mort de Franco, quan força sectors catalans es mobilitaven per fer evident l'aposta democràtica davant les incerteses i els dubtes del moment. De fet, la radicalitat democràtica que s'observava sobretot a Barcelona i l'àrea metropolitana, juntament amb la consistència de la reivindicació catalanista com a eix transversal, van ser les dues idees força que més impactaren en les observacions dels periodistes estrangers presents a Catalunya durant la Transició.

Amb l'evident interès que sempre tenen les mirades externes —siguin més o menys esbiaixades—, el treball de l'equip

que lidera el catedràtic de periodisme i historiador Jaume Guillamet (Figueres, 1950) a *El desafiament català* ressegueix per primer cop de manera sistemàtica les cròniques i els editorials que van publicar els principals diaris francesos, americans, britànics i italians sobre Catalunya entre la mort de Franco i l'aprovació de la Constitució. Són 265 textos que descriuen els moments principals, però que també analitzen i valoren el que succeeix.

L'observació és lògicament distanciada, amb pocs panegírics personals, raó per la qual s'analitza més fredament la figura del Rei i s'insisteix en la constant i soterrada presència dels militars com a cotilla del procés democratitzador. Contrastant amb tantes unanimitats autòctones, sobta per exemple que, davant el resultat del referèndum constitucional de 1978, *Le Monde* titulés "Oui, mais...", per fer èmfasi en l'abstenció elevada. Fins i tot *The Guardian* es va atrevir a afirmar que la Constitució seria el primer text legal que utilitzaria incorrecta-

Amb l'alta abstenció al referèndum de 1978, *Le Monde* titulà: "Oui, mais...".

ment la paraula *nacionalitat*. Obviament, cada periodista estranger s'aproximava al procés de transició a través del seu prisma particular, de manera que, per exemple, els italians estaven molt interessats a resseguir el paper del PSUC per la seva

implicació en l'aposta eurocomunista, amb tants ressons italians, mentre que *The Guardian* mantenia una mirada esquerranosa i *Le Monde* era potser el que posava més l'accent en la configuració del nacionalisme i en la sociologia de la dissidència

democràtica catalana. Amb voluntat analítica, el diari parisenès va oferir, l'abril de 1976, tres extensos reportatges, amb el títol genèric de "La Catalogne, avant-garde démocratique", que mostraven tant un notable coneixement de la societat com l'oposició al règim, que el corresponent Marcel Niedergang sintetitzava tot dient: "Una patronal moderna, un proletariat combatiu ben organitzat, un passat mal conegut però prestigiós, una economia sòlida, una intel·liguència compromesa, l'enorme massa de treballadors immigrants, generalment andalusos, força ben integrats".

El retrat pot ser massa plaent, però certament, per a la majoria dels periodistes estrangers, Catalunya tenia interès perquè la seva societat havia agafat en els darrers anys del franquisme una molt marcada definició catalanista i antifranquista. Per això no observaven Catalunya com un espai on es produïen els fets, sinó que consideraven aquesta societat com un actor important en el procés de transició. Una peça amb prou força per assolir un èxit simbòlic com va ser el restabliment de la Generalitat, però que, vist amb la distància, potser no va jugar a fons tot el seu potencial.

Entrevista a la pàgina 8